

Poštovana gospođo ministrice,

s obzirom na određena tumačenja u javnosti glede značaja sastanka održanog na inicijativu predsjednika Vlade Republike Hrvatske 20. svibnja 2002., kojem su prisustvovali predstavnici zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti, a s tim u vezi s namjerom da se pripremi i zatim raspravi koncept reforme pravosuđa smatram potrebnim jasno iskazati svoje gledište i istaknuti teme za koje smatram da ih valja raspraviti, ali i razrješavati na praktičnoj provedbenoj razini.

Prema članku 4. stavak 2. Ustava Republike Hrvatske (pročišćeni tekst – Narodne novine, broj 41/01 i Narodne novine, broj 55/01 – ispravak – dalje: Ustav) načelo diobe vlasti uključuje oblike međusobne suradnje i uzajamne provjere nositelja vlasti propisane Ustavom i zakonom. Polazeći od ove odredbe Ustava ocjenjujem nužnim i korisnim da se o pitanjima djelovanja i razvoja sudbene vlasti raspravlja i da se poduzmu mjere koje će omogućiti da sudbena vlast ostvaruje svoju ustavnu ulogu nezavisno i efikasno.

U okviru ustrojstva državne vlasti sudbenu vlast obavljaju sudovi. Sudbena vlast je samostalna i neovisna, a sudovi sude na temelju Ustava i zakona (članak 117. Ustava).

S obzirom na takav ustavni položaj sudbene vlasti smatram da inicijator i nositelj koncepta razvoja pravosuđa treba biti Vlada Republike Hrvatske uz aktivnu ulogu Hrvatskog sabora. Pri tome s obzirom na već spomenutu odredbu članka 4. stavka 2. Ustava ocjenjujem nužnim i korisnim mogućnost sudbene vlasti da u pripremi takvog koncepta, a i kasnije u provođenju ima mogućnost iznijeti prijedloge i primjedbe. U takvom ustavnopravnom okružju vidim i svoju ulogu kao predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske. U tom smislu valja tumačiti i ovo moje pismo.

Kao što sam već na sastanku održanom 20. svibnja 2002. iznio smatram da zapravo i nije riječ o reformi pravosuđa, jer se u dosad vođenim razgovorima nisu dovodile u pitanje temeljne postavke koje se odnose na sudbenu vlast. Naime, bitne odrednice položaja sudbene vlasti i sudaca utvrđene su Ustavom Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 56/90) od 22. prosinca 1990. Riječ je o ustavnim postulatima samostalnosti i neovisnosti sudbene vlasti i o stalnosti sudačke dužnosti. Te bitne odrednice u osnovi su zadržane i potvrđene i kroz kasnije izmjene ili promjene Ustava i one i danas predstavljaju važnu vrijednost demokratskih političkih procesa u Republici Hrvatskoj.

Te bitne odrednice položaja sudbene vlasti i sudaca nitko ne dovodi u pitanje, niti predlaže njihove promjene. Zato bih bio sklon tome da Vlada Republike Hrvatske najavljeni koncept reforme pravosuđa tretira zapravo kao program razvoja sudbene vlasti koji će osigurati provedbene mogućnosti ovih bitnih ustavnih odrednica.

Iz takvog programa moraju jasno proizlaziti obveze zakonodavne i izvršne vlasti glede osiguravanja optimalnih uvjeta za samostalno, nezavisno i efikasno djelovanje sudbene vlasti. Pod tim podrazumijevam da program treba sadržavati jasno određene rokove i jasno određene nositelje aktivnosti glede stvaranja zakonodavnih i materijalnih uvjeta koji omogućuju razvoj i unapređenje sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj.

Budući da je u Republici Hrvatskoj državna vlast ustrojena na načelu diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu to je i uloga sudbene vlasti jasno određena. Sudovi su obvezni polazeći od ustavnih i zakonskih okvira, sadašnjeg broja sudaca, sudskih savjetnika, službenika i namještenika, te sadašnjih poslovnih prostora, opreme i drugih materijalnih mogućnosti učiniti sve da zakonito, stručno i u što kraćem roku donesu odluke u što je moguće većem broju predmeta. To je ustavna, zakonska i moralna obveza sudaca prema građanima Republike Hrvatske.

Statistički podaci o radu sudaca u Republici Hrvatskoj u 2001. godini pokazuju da je riješeno 3,4% predmeta više nego u 2000. godini. To je učinjeno u situaciji kada u Republici Hrvatskoj tijekom 2000. i 2001. godine nije imenovan gotovo niti jedan novi sudac. Naprotiv 2001. djelovalo je 30 sudaca manje nego 2000. godine. Smatram to jasnim pokazateljem da sudački korpus ima jasnu sliku vlastitih prava, ali i vlastitih odgovornosti za stanje u pravnom sustavu Republike Hrvatske.

Ove nesumnjivo pozitivne pokazatelje nažalost potire činjenica da je u 2001. godini primljeno oko 8,93% više novih predmeta. Zbog toga je i broj predmeta koji nisu riješeni povećan, a time je povećan i broj zaostalih predmeta pred hrvatskim sudovima. No, činjenica povećanja broja novih predmeta pred hrvatskim sudovima također je upozoravajuća. Ona može biti pokazatelj porasta broja konfliktnih situacija u hrvatskom društvu, ali upućuje i na nedostatak ili neučinkovitost drugih društvenih mehanizama koji bi zapravo trebali djelovati preventivno, tako da bude što manje sudskih sporova.

Ti i brojni drugi čimbenici (organizacijske i materijalne prirode), od kojih mnogi postoje dugi niz godina, zapravo su doveli i dovode do toga da postupci pred hrvatskim sudovima dugo traju i da je veliki broj neriješenih predmeta.

Sudbena vlast u Republici Hrvatskoj svjesna je svih poteškoća s kojima se susreću zakonodavna i izvršna vlast u stvaranju uvjeta za prosperitet Republike Hrvatske i njezinih građana u cijelosti. No, zakonodavna i izvršna vlast moraju u okviru svojih ustavnih nadležnosti jasno preuzeti svoj dio odgovornosti za omogućavanje optimalnog funkcioniranja sudbene vlasti.

Ne smije se sudbenoj vlasti stavljati na teret odgovornost i za ono za što nije nadležna. Sudbena vlast i suci mogu biti odgovorni samo ako u okvirima sadašnjih zakonodavnih, kadrovskih i materijalnih mogućnosti ne postupaju optimalno. Zato ovaj tekst nema za cilj da oslobodi suce od njihovog dijela odgovornosti za stanje u sudskoj vlasti.

No, valja naglasiti obvezu i odgovornost zakonodavne vlasti da jasnim propisima pred sudove stavlja samo one zadatke koji zahtijevaju intervenciju sudaca radi razrješavanja sukobljenih interesa, odnosno donošenje takvih propisa koji će omogućiti punu zaštitu ljudskih prava i sloboda, ali omogućiti i efikasnost sudskog postupka. Izvršna vlast s druge strane dužna se skrbiti da se osiguraju materijalni uvjeti

za rad sudova (poslovni prostori, oprema i odgovarajuće naknade za rad sudaca, sudskih savjetnika, službenika i namještenika).

Zato smatram korisnom inicijativu predsjednika Vlade Republike Hrvatske da se o svim tim pitanjima raspravlja. U tom smislu od Hrvatskog sabora i Vlade Republike Hrvatske sudbena vlast očekuje da se odrede kratkoročne i dugoročne mjere koje mogu pridonijeti njezinom razvoju s jasnim terminima, financijskim i drugim pokazateljima i nositeljima odgovornosti za realizaciju takvog koncepta.

Bez namjere da ulazim u pojedinosti, jer svaka od predloženih mjera iziskuje odgovarajuću raspravu i prijedloge, smatram da bi prilikom prihvaćanja koncepta razvoja sudbene vlasti svakako trebalo imati na umu slijedeće mjere:

1) Efikasno popunjavanje sudova sucima, sudskim savjetnicima, sudskim službenicima i namještenicima do broja koji je već utvrđen mjerilima Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Republike Hrvatske (u daljem tekstu: Ministarstvo).

2) Omogućavanje stalnog obrazovanja sudaca, sudskih savjetnika i službenika i namještenika. Ministarstvo treba preuzeti obvezu administrativne pripreme i osiguravanja nastavne opreme i prostora u kojima bi se ti programi ostvarivali. Određen broj aktivnih sudaca trebalo bi stalno angažirati na poslovima edukacije i kroz određeno vrijeme djelomično ili u cijelosti osloboditi poslova koje bi inače kao sudac obavljali.

Program obrazovanja treba osmisliti u suradnji sa svim sudovima u Republici Hrvatskoj.

Pozornost valja posvetiti pripremi kandidata za sudačke dužnosti. U tom smislu bi Ministarstvo moralo osigurati tečajeve u trajanju od više mjeseci za vježbenike na kojima bi se kroz suradnju s aktivnim sucima vježbenici (kroz praktičan pristup) pripremali za polaganje pravosudnog ispita. Pri tome bi država morala preuzeti na sebe obvezu da pristup takvim tečajevima, koji bi mogli obuhvatiti sudačke, ali i državnoodvjetničke, odvjetničke i javnobilježničke vježbenike, osigura svim zainteresiranim kandidatima. Valja razmotriti i pitanje mentorstva sudaca nad sudačkim vježbenicima za vrijeme obavljanja vježbeničkog staža na samom sudu, odnosno kako potaknuti suce da još kvalitetnije sudjeluju u tom procesu.

3) Periodički, ali sustavno, osiguravati stručnu literaturu za suce i drugo osoblje u sudovima. Valja razmisliti o tome da se ona za sve suce i drugo osoblje nabavlja (prema njihovoj specijalnosti i potrebama) putem Ministarstva, jer bi takve veće nabavke mogle rezultirati i snižavanjem cijena.

4) U sklopu obnove zgrade Vrhovnog suda Republike Hrvatske (nakon iseljenja Upravnog suda Republike Hrvatske) osigurati poseban prostor za djelovanje Centra za sudsku praksu pri Vrhovnom sudu Republike Hrvatske). U tom smislu izmijeniti i Zakon o sudovima na način da se omogući djelovanje takvog centra kao posebnog odjela Vrhovnog suda s ciljem da praksa Vrhovnog suda bude javno dostupna ne samo stručnoj nego najširoj javnosti.

U tom smislu treba omogućiti i izdavačku djelatnost Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

5) Izmjenama Zakona o sudovima omogućiti veću pokretljivost sudaca, dakako uz njihov pristanak, premještanjem na rad s manje opterećenih na više opterećene sudove, uz odgovarajuće materijalne nadoknade koje takvi premještaji izazivaju (putni troškovi, troškovi smještaja i prehrane u drugom mjestu, eventualna naknada za takav rad i sl.).

6) Promjenama zakona omogućiti sudskim savjetnicima veću samostalnost, posebice u vođenju određenih postupaka. Na temelju provedenog postupka i pripremljenog nacрта odluke, odluku bi donosio sudac. U tom smislu razmotriti mogućnost da se izvjestan broj sudskih savjetnika angažira na određeno vrijeme, kako bi se potaknulo pitanje rješavanja zaostataka.

7) Razmotriti mogućnost dopunskog (prekovremenog) rada kojima bi se rješavali zaostali predmeti, osobito oni u kojima postupak traje duže od tri godine. U tom smislu treba temeljito razmotriti brojne kritičke primjedbe sudova na predloženi pravilnik Ministarstva (tzv. plan Hercules).

8) Ako se budućim zakonima predviđaju nove nadležnosti sudova odmah planirati odgovarajući broj sudaca i drugog osoblja potrebnog za obavljanje tih poslova.

9) Promjenama zakona osloboditi sudove obveze postupaka u predmetima u kojima bi prije početka spora mogla postupati druga tijela (razne vrste arbitraža, javni bilježnici, odvjetnici i drugi) odnosno jačati oblike izvansudskog rješavanja sporova.

10) Promijeniti procesne zakone u mjeri koja omogućuje bolju procesnu disciplinu svih sudionika postupaka (stranaka, njihovih zastupnika i samih sudaca), a time i efikasnije provođenje postupaka.

11) Razmotriti mjesto i ulogu sudskih vještaka, te posebno razmotriti mogućnost da barem veći sudovi dobiju potporu odgovarajućih stručnjaka (primjerice financijske, bankarske, knjigovodstvene, medicinske, građevinske i druge struke) s ciljem da takvi stručnjaci obogate suce znanjima iz svoje specijalističke domene, koja suci nemaju, a nužni su za razumijevanje predmeta u kojima sudovi odlučuju.

12) Uložiti hitno posebna sredstva za sređivanje stanja u zemljišnim knjigama, zbog njihovog pravnog, ali i gospodarskog značenja, pogotovo glede poticanja gospodarskog razvoja i ulaganja u taj razvoj.

13) U smislu prethodne točke izmjenom zakona promijeniti položaj zemljišnoknjižnih službenika tako da im se omogući veća samostalnost i odgovornost u rješavanju zemljišnoknjižnih predmeta, što bi moralo imati odraza i na njihov položaj u pogledu službeničkih zvanja i odgovarajućih plaća.

Uvesti prekovremeni rad ili rad u smjenama u zemljišnoknjižnim odjelima gdje za to postoje potrebe, odnosno omogućiti građanima i pravnim osobama bržu dostupnost tih podataka.

Sve ovo vrijedi i za registre u trgovačkim sudovima.

14) Razmotriti opravdanost sadašnje mreže sudova, mjesne i stvarne nadležnosti sudova, te vrste sudova u Republici Hrvatskoj. Rasprava o mogućim promjenama zahtijeva ozbiljnu snimku stanja, bez naglih poteza, koji često nanose više štete nego koristi. U ovom trenutku se ponajprije treba koncentrirati na to da se u datim okolnostima što efikasnije i kvalitetnije riješi što je moguće veći broj predmeta koje su sudovi već primili.

15) U oblasti prekršajnog sudovanja pregledati sve materijalno-pravne propise i ocijeniti je li bilo opravdano propisivati tako veliki broj prekršaja.

16) Budući da je veliki broj predmeta koncentriran pred sudovima u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku, te su suci u tim gradovima opterećeni i većim brojem, a osobito većom složenošću pravne problematike o kojoj moraju odlučivati. Smatram da u okviru općih mjera za poboljšanje uvjeta rada sudova treba razmotriti posebne mjere za poboljšanje efikasnosti rada sudova u tim gradovima. To podrazumijeva i rješavanje problema poslovnih prostora za te sudove, jer bez toga nije moguće imenovanje odgovarajućeg broja sudaca. Jednako tako valja razmotriti mogućnost da se nadležnost tih sudova mjesno disperzira, no i tada bi to zahtijevalo da se sudovima koji preuzimaju nadležnost osiguraju suci i drugo osoblje, poslovni prostori i oprema. U odnosu na sud u Zagrebu trebalo bi razmotriti već prije iznesene ideje o disperziji mjesne nadležnosti tog suda na sudove u okolici.

17) Razmotriti pitanje proračunske samostalnosti sudbene vlasti, odnosno omogućiti sudbenoj vlasti utjecaj na donošenje proračuna ravnopravno s izvršnom i zakonodavnom vlasti.

18) Osigurati zaštitu sudova i sudaca, te stranaka i njihovih zastupnika od tjelesnih napada, te razmotriti kaznenu odgovornost za one osobe koje prijete sucima u obavljanju njihove dužnosti ili ih vrijeđaju, odnosno kleveću.

19) Propisima urediti pitanje dostave sudskih poziva i drugih pismena, te ocijeniti mogućnost da se ta dostava obavlja putem posebne sudske službe, pa i angažiranjem osoba na civilnom služenju vojnog roka, a da se dostava putem pošte, na koju ima dosta primjedaba, organizira tamo gdje to drukčije nije moguće ili da pošta organizira dostavu sudskih pismena tako da se primjedbe koje iznose sudovi svedu na najmanju moguću mjeru.

20) Donijeti plan sustavnog ulaganja u sudske zgrade.

Pozitivno ocjenjujem napor Vlade Republike Hrvatske da riješi problem smještaja Vrhovnog suda Republike Hrvatske tako da se iz zgrade Vrhovnog suda Republike Hrvatske Upravni sud Republike Hrvatske premjesti u drugu odgovarajuću zgradu. No, osim kupnje zgrade potrebno je osigurati i uređenje tih prostora za namjene oba suda, te odgovarajući namještaj i drugu prvenstveno informatičku opremu. U tom smislu u Vrhovnom sudu Republike Hrvatske valja urediti poseban prostor (dvoranu) za Opće sjednice Vrhovnog suda, prostor za djelovanje posebne službe za publiciranje sudske prakse, te sudnice za održavanje javnih sjednica vijeća

Vrhovnog suda kada to propisuje zakon, odnosno da se ti prostori prema potrebi mogu koristiti i kao polivalentne dvorane za edukaciju.

S obzirom na posebne mjere za poboljšanje efikasnosti rada sudova u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku tim sudovima treba osigurati odgovarajuće poslove prostore.

I brojni drugi sudovi rade u potpuno neprimjerenim uvjetima, primjerice Općinski sud u Pagu, Dugom Selu, Sesvetama i da dalje ne nabrajam, a posebno se to odnosi na brojne prekršajne sudove (primjerice u Opatiji, Pagu, Biogradu na moru i da dalje ne nabrajam).

Ova problematika zahtijeva da se ocijene podaci o poslovnim prostorima koje koriste sudovi, te da se napravi plan kupnje ili izgradnje novih zgrada za sudbenu vlast, odnosno obnove postojećih zgrada, što sam kao predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske već inicirao dopisom ministrici pravosuđa.

Treba razmotriti i mogućnost dodjele stanova za službene potrebe sucima i drugom sudskom osoblju. Naime, ima sredina u kojima je vrlo teško imenovati suca, jer nema kandidata koji su iz te sredine, a kandidati koji dolaze izvan te sredine zahtijevaju da im se riješi stambeno pitanje. To je osobito vidljivo u manjim sredinama, primjerice na otocima gdje godinama nije moguće popuniti slobodna sudačka mjesta. Bilo bi korisno pokušati riješiti to pitanjem osiguravanjem stanova za službene potrebe koje bi suci koristili samo za vrijeme obavljanja dužnosti. Ako im dužnost prestane te bi stanove koristili novi suci. Isto vrijedi i u situaciji kada je najkvalitetnije suce potrebno potaknuti da prijeđu u druge sudove, u pravilu višeg stupnja, ali u mjestu gdje inače nemaju prebivalište.

21) Posebno smatram da bi valjalo razmotriti mogućnost da se izgrade nove, funkcionalne sudske zgrade. U takvim zgradama bi se mogla smjestiti sva sudbena tijela s područja određene mjesne nadležnosti, pa bi se mogla osigurati i bolja sigurnost za rad sudaca i drugog sudskog osoblje, te stranaka i njihovih zastupnika. Ujedno bi se omogućilo i učinkovitije i jeftinije održavanje sudskih zgrada i opreme. Dio sredstava za takovu investiciju mogao bi se namaknuti prodajom sadašnjih, često neodgovarajućih poslovnih prostora koje koriste sudovi, a koji bi bili korisniji u nekoj drugoj funkciji. Takve zgrade mogle bi pridonijeti i predvidivoj racionalizaciji mreže sudova.

22) Iako je ostvarivanje uvjeta za rad sudbene vlasti obveza države, smatram da bi trebalo razmotriti mogućnosti da se u programe osiguravanja uvjeta za rad sudbene vlasti uključe i tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave, primjerice kroz obvezu osiguravanja zemljišta i komunalne infrastrukture potrebne za izgradnju ili obnovu zgrada za sudove, te pomoć u osiguranju odgovarajuće opreme.

23) Dovršiti započete programe informatizacije sudova kako u funkciji suđenja, tako i u funkciji dostupnosti sudske prakse najširoj javnosti, te dostupnosti podataka koje vode sudovi u svojim zemljišnoknjižnim i registarskim odjelima putem informatičkih sredstava.

24) Osigurati sudovima primjeren namještaj i drugu opremu, te bez ikakvog odgađanja obnoviti vozni park, pogotovo u odnosu na vozila za istražne suce.

25) Obvezati Zakonom o sudovima Vladu Republike Hrvatske i Hrvatski sabor da o svim prijedlozima promjena propisa koje se odnose na sudbenu vlast obvezno izvješćuje tu vlast, te da se niti jedan propis ne smije donijeti a da se prethodno ne pribavi mišljenje određenih tijela sudbene vlasti, odnosno da to mišljenje bude obvezno prezentirano zakonodavnoj vlasti prije donošenja propisa kojima se uređuje ustrojstvo i djelovanje sudbene vlasti.

Kao predsjednik Vrhovnog suda smatram da je korisno da i nacrti odnosno prijedlozi drugih propisa budu dostavljeni sudovima kako bi se oni o njima mogli izjasniti, jer upravo sudovi kroz funkcioniranje u praksi mogu ocijeniti utemeljenost i provedivost pojedinih prijedloga propisa.

26) S obzirom na međunarodnu aktivnost Vrhovnog suda Republike Hrvatske osigurati da se prijem međunarodnih delegacija uredi pravilima državnog protokola koji vrijede za Hrvatski sabor i Vladu Republike Hrvatske, te da se u tom smislu osnuje i odgovarajuća služba pri državnom protokolu ili kao odjel državnog protokola za potrebe Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

27) Izmjenom i dopunom Zakona o plaćama pravosudnih dužnosnika vratiti sucima pravo na dodatak na godine staža, kako bi se vrednovalo i iskustvo u radu. Predlaže se to učiniti vraćanjem dodatka na godine staža od 0,5% za svaku godinu staža, kako je to i prije bilo propisano.

28) S obzirom na specifičnosti sudbenog sustava ocjenjuje se neprimjereno slabo vrednovanim položaj sudskih savjetnika, pa i to pitanje valja razriješiti primjerenijim nagrađivanjem te kategorije državnih službenika.

29) Valja razmotriti i plaće drugih sudskih službenika i namještenika, primjerice zapisničara, upisničara, zemljišnoknjižnih i referenata u sudskom registru i slično, koji vrlo često samostalno obavljaju određene poslove i za njih su osobno odgovorni. Osim toga dio njih, pogotovo zapisničari i upisničari, morali bi biti izravna potpora sucu za obavljanje onih poslova koji ne predstavljaju izravno suđenje, već su administrativni, ali su svakako značajni za ukupnost sudbene funkcije. Ti službenici, često velikog životnog i profesionalnog iskustva, vrlo su važni za funkcioniranje sudova i njihov rad mora biti objektivno vrednovan kako bi se njih, ali i druge potaklo da prihvaćaju rad u tijelima sudbene vlasti.

30) Potrebno je realizirati i odredbu čl. 44. Zakona o sudovima prema kojoj za vrijeme obnašanja dužnosti sudac nosi posebnu odoru. Obvezu nošenja te odore trebalo bi postupno uvoditi u skladu s čl. 44. st. 2. istog zakona.

Također smatram da bi trebalo razmisliti o uvođenju posebne odore za drugo sudsko osoblje, odnosno omogućiti službenicima i namještenicima odgovarajuću naknadu za kupnju takve odjeće. Naime, sudski savjetnici, službenici i namještenici su u situaciji da na radnim mjestima nose odjeću i obuću koju sami kupuju, iako je za mnoge druge struke u državnim i javnim službama određeno da poslodavac nabavlja primjerenu radnu odjeću i obuću.

Poštovana gospođo ministrice,

kao što vidite riječ je o nizu pitanja na koja praktično i djelotvorno mogu odgovoriti samo izvršna i zakonodavna vlast. Dakako, time lista pitanja o kojima bi valjalo razgovarati nije zatvorena. Riječ je, praktički, o nabranju pitanja koja pritišću sudbenu vlast, a na koja ona ne može odgovoriti bez aktivne uloge izvršne i zakonodavne vlasti.

Poznato je da se dio tih pitanja, naročito što se tiče izmjena zakona koji bi trebali omogućiti efikasnije djelovanje sudbene vlasti, već razmatra, a neki propisi su i doneseni. Jednako tako poznati su nam napori izvršne vlasti da se, barem za neke sudove, osiguraju odgovarajući poslovni prostori i oprema.

Smatram, kao što sam već istaknuo, korisnom inicijativu predsjednika Vlade Republike Hrvatske da se o svemu tome razgovara između predstavnika svih triju ustavnih vlasti.

No, bez ozbiljne financijske potpore koju za djelovanje sudbene vlasti moraju osigurati izvršna i zakonodavna vlast stanje se očito neće moći promijeniti bitno nabolje.

Već sam naglasio svu odgovornost sudbene vlasti da u sadašnjim konkretnim zakonodavnim, kadrovskim i materijalnim prilikama učini sve da svoje obveze prema građanima Republike Hrvatske optimalno ispunjava. To dakako uključuje i stegovnu odgovornost onih koji u sudbenoj vlasti iz subjektivnih razloga ne ispunjavaju svoje obveze.

No, naravno suci i svi drugi koji rade u sudbenoj vlasti s punim pravom očekuju od Hrvatskog sabora i Vlade Republike Hrvatske da efikasnim, konkretnim i praktičnim potezima pomognu stvaranju uvjeta za normalan rad i razvoj sudbene vlasti.

Upravo kroz te praktične poteze i suci i drugo osoblje u sudovima, ali i svekolika hrvatska javnost, pa i međunarodne institucije moći će vrlo jasno ocijeniti koliko je tko predan i koliko se tko zalaže da Republika Hrvatska funkcionira po pravnim standardima koji vrijede za demokratski ustrojene države.

Prema tome ovdje bi morala biti riječ o zajedničkom naporu sve tri ustavne vlasti da se cjelovito i zajednički sagleda stvarno stanje u sudbenoj vlasti, uz obvezu svake vlasti da u sklopu svoje nadležnosti učini sve što je objektivno moguće da svaka vlast ispuni svoje ustavne obveze prema građanima Republike Hrvatske.

Sve ove teme koje sam predložio kao teme za raspravu, ali i poziv za praktično djelovanje, moguće je realizirati bez da se mijenjaju temeljni postulati Ustava.

Iako nisam pristalica promjena Ustava, ipak smatram da bi, ako se javi potreba da se iz nekih drugih razloga mijenja Ustav, trebalo razmotriti i neka pitanja o sudbenoj vlasti koja se u javnosti pojavljuju. Ovdje ću samo lapidarno spomenuti ta pitanja:

1. To su položaj i ovlasti Ustavnog suda Republike Hrvatske u kontroli konkretnih sudskih odluka. Čini se da Ustavni sud Republike Hrvatske sve više postaje sud četvrtog stupnja. S obzirom na odredbe Ustava i Ustavnog zakona o ustavnom sudu Republike Hrvatske Vrhovni sud Republike Hrvatske uvažava i poštuje takav položaj Ustavnog suda. No, pitanje je ima li tada Vrhovni sud Republike zaista ustavni status najvišeg suda u našoj državi (čl. 118. st. 1. Ustava).

2. Položaj predsjednika sudova. Mišljenja sam da bi Ustavom trebalo utvrditi da je predsjednik suda ujedno i sudac, te da bi zbog tih razloga Ustavom trebalo izričito propisati da predsjednik suda čija je funkcija temeljno sudačka imenuje i razrješuje, te o njegovoj stegovnoj odgovornosti odlučuje Državno sudbeno vijeće. Tako bi se to pitanje izrijekom uredilo Ustavom i izbjegli bi se svi prijepori koji se u vezi s položajem predsjednika suda sada javljaju. Dakako, dok se to ne riješi izričitim ustavnim odredbama dotle valja poštovati stajališta izražena u odlukama Ustavnog suda Republike Hrvatske, a slijedom toga i u zakonima koje je o tim pitanjima donio Hrvatski sabor.

3. Treba razmotriti ustavnu odredbu koja donosi iznimku od pravila da je sudačka dužnost stalna. Naime, prema čl. 122. st. 2. Ustava iznimno od odredbe o stalnosti sudačke dužnosti prigodom prvog stupanja na sudačku dužnost suci se imenuju na vrijeme od pet godina. Tek nakon ponovnog imenovanja sudac obavlja dužnost stalno. Smatram da bi ponovno trebalo razmotriti oportunitost postojanja takve iznimke, jer ona može otvoriti pitanje ne narušava li se njome neovisnost suca. Čini se da bi konzistentnije rješenje bilo da je sudačka dužnost, bez iznimke, stalna. To tim više ako se ima na umu da je suce moguće (istina pod strogo određenim uvjetima) i razriješiti sudačke dužnosti.

U ovom trenutku to su teme za razmišljanje. Možda je i bolje o njima razmišljati u vrijeme kada one nisu praktički aktualne, jer promjene nisu moguće bez odgovarajućih promjena Ustava.

Poštovana gospođo ministrice,

svjestan sam zahtjevnosti pitanja koja sam postavio, ali je stanje vrlo ozbiljno i zahtijeva što bržu, praktičnu aktivnost.

Ovim sam pokušao dati svoj doprinos stvaranju koncepta koji bi omogućio razvoj i unaprijedio djelovanje sudbene vlasti, a u korist građana Republike Hrvatske, te s ciljem da se otklone eventualne prepreke u pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Uz poštovanje

P r e d s j e d n i k
Ivica Crnić, dipl. iur.